

Turdiqulov Baxtinur Zokirjon og'li

Samarqand davlat veterinariya medetsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti

Chorvachilik Mahsulotlarini qayta ishlash va Standartlashtirish fakulteti 3 kurs talabasi

Annotatsiya: *Pillachilik sohasida jonli pilla olish standartlarini sinchkovlik bilan o'rganish muhim ahamiyatga ega. Ipak ishlab chiqarish jarayonining asosi sifatida ushbu pillalarning sifati va hayotiyliigi to'g'ridan-to'g'ri hosil bo'lgan ipak tolalarining yakuniy hosildorligi va kalibrini aniqlaydi. Ushbu keng qamrovli maqola ipak sanoatining yaxlitligi va farovonligini ta'minlashda muhim rol o'ynashini ta'kidlab, jonli pillalarni sotib olish standartlarini yaratish va qo'llab-quvvatlash bilan bog'liq ko'p qirrali mulohazalar va qat'iy protokollarni o'rganadi.*

Kalit so'zlar: *pillachilik, xalqaro standartlar, iqtisodiy tomon, jonli pillalar, sanoat, bosqichlar*

Kirish: Ipak qurti pillalari mavsumiy mahsulot bo'lib, nisbatan ko'plab chuvalchaglarda ishlab chiqariladi. Keyinchalik qayta ishlash uchun ular xarid punktlarida katta partiyalarda to'planadi. Pilla o'rash zavodlarini xom ashyo bilan ta'minlash yil davomida ishlash uchun materiallar, pilla qobig'ini kapalaklar shikastlanishidan himoya qilish kerak.

Ipak qurtining pillasi shaklning ellipsoid qobig'i (bo'ylama qismida) deb ataladi, ko'pincha bir-biriga ulashgan ikkita shardan iborat. Har yili yigirma beshdan ortiq mamlakatda kamida olti yuz ming tonna pilla ishlab chiqariladi. O'zbekiston Xitoy va Yaponiyadan keyin uchinchi o'rinda. Mehnat unumdorligini oshirish, yuqori hosildorlikni ta'minlash va ishlab chiqarish jarayonlari texnologiyasini takomillashtirish, shuningdek, pillalarning sifat ko'rsatkichlarini kesmasdan o'lchash va baholashning aniqligi nafaqat

O'zbekistonda, balki barcha pillachilik mamlakatlarida pillachilikning asosiy vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda.

Dastlab, tirik pilla yetishtirish va yig'ish bilan bog'liq bo'lgan murakkabliklarni tan olish juda muhimdir. Ipak qurti, orzu qilingan ipakning asosiy ishlab chiqaruvchisi, hayot tsikli davomida ajoyib metamorfozga uchraydi va kichraytiruvchi lichinkadan murakkab, nozik pilla ichida o'ralgan pillaga o'tadi. Jonli pilla olish standartlarini o'rganishda birinchi va asosiy e'tibor pillaning jismoniy xususiyatlarini sinchkovlik bilan baholashdir. Pillalarning o'lchami, shakli, rangi va tuzilishi kabi omillar ularning sifati va keyingi ishlov berish uchun yaroqliligining muhim ko'rsatkichlari bo'lib xizmat qiladi. Bir xil o'lchamlarni, silliq va porloq sirtini va jonli rangni namoyish etadigan pilla odatda yuqori sifatli deb hisoblanadi, chunki ular yuqori sifatli ipak tolalarini olish ehtimoli ko'proq.

Jismoniy atributlardan tashqari, pillalarning ichki tarkibi va tarkibiy yaxlitligi katta ahamiyatga ega. Pilla ichida to'liq rivojlangan pupaning mavjudligi, shuningdek, shikastlanish yoki kasallik belgilarining yo'qligi sinchkovlik bilan baholanishi kerak bo'lgan muhim mezonidir. Erta inkubatsiya, qo'ziqorin infestatsiyasi yoki mexanik shikastlanish belgilarini ko'rsatadigan pilla odatda keyingi ishlov berish uchun yaroqsiz deb hisoblanadi, chunki ular ipakning umumiy hosildorligi va sifatiga putur yetkazishi mumkin.

Ushbu standartlarning izchil qo'llanilishini ta'minlash uchun ipak sanoatida keng qamrovli tekshirish va sinov protokollari ishlab chiqilgan va amalga oshirilgan. Ushbu protokollar ko'pincha pillalarning ichki tuzilishi va rivojlanish bosqichini baholash uchun rentgenografiya kabi maxsus uskunalar va texnikalarni ishga solishni o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, statistik namuna olish usullarini amalga oshirish va qat'iy qabul qilish chegaralarini o'rnatish baholash jarayonining qat'iyligi va ishonchliligini yanada kuchaytiradi.

Pilla Tanlash

Yuqori sifatli pillalarni tanlash oxirgi ipak mahsuloti sifatini ta'minlashning birinchi bosqichidir. Pillaning sifatiga bir qancha omillar, jumladan uning hajmi, shakli, rangi va tuzilishi yordam beradi. Odatda, silliq, tekis yuzaga va yorqin, oq rangga ega bo'lgan

kattaroq, og'irroq pillalarga afzallik beriladi. Pilla kattaligi uning hosil berishi mumkin bo'lgan ipak miqdori bilan bevosita bog'liq, uning rangi va tuzilishi ipak qurtining sog'lig'i va ipak tolasining sifatini ko'rsatadi. Bundan tashqari, pilla teshiklari, ko'z yoshlari yoki rang o'zgarishi kabi ko'rinadigan nuqsonlardan xoli bo'lishi kerak.

Transport

Tirik pillalarni to'g'ri tashish zararni minimallashtirish va ularning hayotiyligini saqlab qolish uchun juda muhimdir. Pillalarni haddan tashqari issiqlik, namlik va jismoniy shikastlanishdan himoya qiladigan yaxshi gazlangan idishlarda tashish kerak. Pillalarning bir-biriga ishqalanishiga va shikastlanishiga yo'l qo'ymaslik uchun idishlar yumshoq materiallar bilan qoplangan bo'lishi kerak. Bundan tashqari, pillalarning sog'lom va hayotiy bo'lishini ta'minlash uchun tashish paytida harorat va namlikni diqqat bilan nazorat qilish kerak.

Saqlash

Qabul qilingandan so'ng, tirik pilla toza, quruq va yaxshi gazlangan muhitda saqlanishi kerak. Pillalarning qurishi yoki mog'orlanishiga yo'l qo'ymaslik uchun saqlash harorati va namligi ma'lum bir diapazonda saqlanishi kerak. Ideal holda, pilla to'g'ri havo aylanishini ta'minlash uchun tovoqlar yoki javonlarda bir qatlamda saqlanishi kerak. Saqlash sharoitlari va pillalarning o'zlarini muntazam ravishda kuzatib borish ularning sog'lig'i va hayotiyligini ta'minlash uchun juda muhimdir.

Gigiena

Qabul qilish jarayonida yuqori darajadagi gigienani saqlash pilla orasida kasallik va yuqumli kasalliklar tarqalishining oldini olish uchun juda muhimdir. Pilla bilan aloqa qiladigan barcha jihozlar va sirtlarni muntazam tozalash va dezinfektsiya qilish kerak. Bundan tashqari, pilla bilan ishlaydigan xodimlar yaxshi gigiena odatlariga amal qilishlari kerak, masalan, pilla bilan ishlashdan oldin va keyin qo'llarini yaxshilab yuvish. Qattiq gigiena protokollarini amalga oshirish pillalarning salomatligi va ishchilar xavfsizligini ta'minlashga yordam beradi.

Jonli pilla olish standartlari ipak qurti sanoatining sifati va samaradorligini ta'minlash uchun ishlab chiqilgan. Ushbu standartlarga rioya qilish orqali ishlab chiqaruvchilar pilla zararini minimallashtirishi, hayotiyligini saqlab qolishi va oxir-oqibat yuqori sifatli ipak ishlab chiqarishi mumkin. Ushbu standartlar pilla tanlash, tashish, saqlash va gigiena kabi jihatlarni qamrab oladi, ularning har biri sanoatning umumiy muvaffaqiyatida muhim rol o'ynaydi. Qabul qilish bosqichida sifat va samaradorlikka ustuvor ahamiyat berib, ipak qurti sanoati rivojlanishda davom etishi va jahon bozorini qimmatbaho ipak tolasi bilan ta'minlashi mumkin.

Qo'shimcha Mulohazalar:

Jonli pilla olishning o'ziga xos standartlari mintaqaga, iqlimga va ipak sanoatining o'ziga xos talablariga qarab farq qilishi mumkin.

Datchiklar va avtomatlashtirilgan tizimlardan foydalanish kabi texnologik yutuqlar jonli pillalarni qabul qilish samaradorligi va aniqligini yanada oshirishi mumkin.

Jonli pillalarni qabul qilish bilan bog'liq standartlar va amaliyotlarni takomillashtirish uchun doimiy tadqiqotlar va ishlanmalar zarur.

Ushbu standartlarning ahamiyati ipak ishlab chiqarishning bevosita tashvishlaridan tashqaridadir. Jonli pillalarni sinchkovlik bilan tanlash va sotib olish ipak qurti populyatsiyasining genetik xilma-xilligi va umumiy salomatligini saqlashda ham hal qiluvchi rol o'ynaydi. Pillalarni mustahkam va genetik jihatdan xilma-xil manbalardan sotib olishga ustuvor ahamiyat berib, serikulturistlar ipak sanoatining uzoq muddatli barqarorligini ta'minlashga, genetik to'siqlar va zaiflashtiruvchi kasalliklarning paydo bo'lish xavfini kamaytirishga yordam beradi.

Bundan tashqari, jonli pillalarni qabul qilishning qat'iy standartlariga rioya qilish global ipak savdosi va umuman sanoatning iqtisodiy hayotiyligi uchun katta ahamiyatga ega. Izchil sifat mezonlarini qo'llab-quvvatlash orqali ishlab chiqaruvchilar o'zlarining ipak mahsulotlarining xalqaro bozorda raqobatbardoshligini ta'minlashlari, iste'molchilarning ishonchini kuchaytirishlari va ipakning premium, hashamatli tola sifatida obro'sini saqlab qolishlari mumkin.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, jonli pilla olish standartlarini har tomonlama o'rganish pillachilik sohasidagi ko'p qirrali va muhim ishdir. Pillalarning jismoniy, tarkibiy va kompozitsion xususiyatlarini sinchkovlik bilan baholash va mustahkam tekshirish va sinov protokollarini amalga oshirish orqali ipak sanoati o'zining asosiy xom-ashyosining yaxlitligi va sifatini himoya qilishi mumkin. Bu, o'z navbatida, ushbu ajoyib tabiiy to'qimachilikning doimiy jozibasi va global ahamiyatiga hissa qo'shadigan ajoyib ipak tolalarini ishlab chiqarish uchun asos yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Rubinov E.B. - *Ipak (pilla tayyorlash) texnologiyasi. Universitetlar uchun darslik* // M., "Yengil va oziq-ovqat sanoati", 1981, 392 b.
2. Borovskiy V.R. va boshqalar. – *Sovutish suyuqligining namligi va pilla qatlami balandligining pilla tuzilishini quritish kinetikasiga ta'siri* / V.R. Borovskiy, V.A. Shelimanov, L.N. GrabovRNTS «Ipak», 1977, No 4, 35-37-betlar.
3. *Davlatlararo standart. GOST 31257 – 2004. Ipak qurtining pillalari tirik. Texnik xususiyatlari.*
4. *Qo'llanma. Ipak xomashyosi va pillachilik. 2-nashr, rev. va to'ldiriladi. Ed. Texnika fanlari doktori E.B. Rubinova / Rubinov E.B., Muxamedov M.M., Osipova L.X., Burnashev I.Z. // M., "Legprombytizdat" 1986, 312 b.*
5. Niazalieva M.M., Mirzaxonov M., Oxunboboev U.O. – *Takroriy oziqlantirishdan olingan pillalarni qayta ishlash jarayonini yaxshilash. Hunan University jurnali (tabiiy fanlar). jild. 48. No 12. Dekabr 2021. 1530-1536*
6. Niazalieva M.M., Mirzaxonov M. – *Turli fasllarda yetishtiriladigan quruq pillani saqlash va qayta ishlash bo'yicha takomillashtirilgan texnologik jarayonlarning ahamiyati. Xalqaro muhandislik jurnali Tadqiqot va rivojlanish uchun. jild. 6 Lssue 3. Sijf: 7. 169*